EDUSCHOOL
ACADEMIC RESEARCH & PUBLISHERS

INDIAN JOURNAL OF MALAYALAM LANGUAGE RESEARCH STUDIES (സംസ്കൃതി)
(Open Access, Double-Blind Peer Reviewed Journal)

ISSN Online: ISSN Print

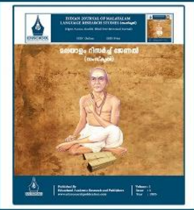

കേരളത്തിലെ ഉത്സവ സംസ്കാരവും വാണിജ്യവൽക്കരണവും: ഒരു സാംസ്കാരിക വിശകലനം

Akhila Raj

AssistantProfessor, Departmentof Malayalam, Annai Fathima College, Madurai, Tamil Nadu, India

Article information
Received: 14th June 2025
Received in revised form: 28th July 2025
Accepted: 26th August 2025
Available online: 28th October 2025
Volume:1
Issue: 3
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17530616

Abstract

The traditional festival culture in Kerala is undergoing significant changes under the pressures of modern commercialization. This study analyzes the impact of commercialization on major festivals such as Thrissur Pooram, Onam, and Theyyam. Using qualitative research methods, it examines the conflicts and harmonies between traditional values and modern commercial interests. The study reveals that while commercialization supports the popularity of festivals and contributes to economic development, it also poses challenges to cultural authenticity and community cohesion.

സാരാംശം

കേരളത്തിലെ പരമ്പരാഗത ഉത്സവ സംസ്കാരം ആധുനിക വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ സമ്മർദ്ദത്തിൽ കാര്യമായ മാറ്റങ്ങൾക്ക് വിധേയമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഈ പഠനം തൃശ്ശൂർ പൂരം, ഓണം, തെയ്യം തുടങ്ങിയ പ്രധാന ഉത്സവങ്ങളിലെ വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ സ്വാധീനം വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. ഗുണാത്മക ഗവേഷണ രീതികൾ ഉപയോഗിച്ച്, പരമ്പരാഗത മൂല്യങ്ങളും ആധുനിക വാണിജ്യ താൽപ്പര്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള സംഘർഷവും സമന്വയവും പരിശോധിക്കുന്നു. പഠനത്തിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകുന്നത് വാണിജ്യവൽക്കരണം ഉത്സവങ്ങളുടെ പ്രചാരത്തിനും സാമ്പത്തിക വികസനത്തിനും സഹായിക്കുമ്പോൾ തന്നെ, സാംസ്കാരിക ആധികാരികതയ്ക്കും സമുദായിക ഐക്യത്തിനും വെല്ലുവിളികൾ ഉയർത്തുന്നു എന്നാണ്.

പ്രധാന വാക്കുകൾ :- ഉത്സവ സംസ്കാരം, വാണിജ്യവൽക്കരണം, കേരളം, സാംസ്കാരിക മാറ്റം, പരമ്പര.

ആമുഖം

കേരളത്തിന്റെ സാംസ്കാരിക ഐഡന്റിറ്റിയുടെ കേന്ദ്രബിന്ദുവാണ് ഉത്സവ സംസ്കാരം. ഹിന്ദു, ക്രിസ്ത്യൻ, മുസ്ലിം സമുദായങ്ങളുടെ വൈവിധ്യമാർന്ന ആചാരങ്ങളും ആഘോഷങ്ങളും ഈ സംസ്ഥാനത്തെ 'ദൈവത്തിന്റെ സ്വന്തം നാട്' എന്ന പേരിന് അർഹമാക്കുന്നു.[1] എന്നാൽ 21-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ

ആഗോളവൽക്കരണവും വിപണി സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയും ഈ പരമ്പരാഗത ഉത്സവങ്ങളിൽ കാര്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

ഈ പഠനത്തിന്റെ പ്രധാന ഗവേഷണ ചോദ്യം ഇതാണ്: കേരളത്തിലെ പരമ്പരാഗത ഉത്സവ സംസ്കാരത്തിൽ വാണിജ്യവൽക്കരണം എങ്ങനെയുള്ള മാറ്റങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്, അവയുടെ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണ്?

ഈ വിഷയത്തിന്റെ പ്രസക്തി ഇതിൽ കാണാം: സാംസ്കാരിക പൈതൃകത്തിന്റെ സംരക്ഷണവും സാമ്പത്തിക വികസനവും തമ്മിലുള്ള സന്തുലിതാവസ്ഥ എങ്ങനെ കൈവരിക്കാം എന്നത് ആധുനിക സമൂഹങ്ങൾ അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന ഒരു പ്രധാന വെല്ലുവിളിയാണ്.[2]

സൈദ്ധാന്തിക ചട്ടക്കൂട്

സാംസ്കാരിക സിദ്ധാന്തങ്ങൾ

വാൾട്ടർ ബെഞ്ചമിന്റെ "ഔറ" (Aura) എന്ന സങ്കൽപ്പം ഈ പഠനത്തിന് പ്രധാനമാണ്.[3] പരമ്പരാഗത ഉത്സവങ്ങളുടെ ആധികാരികതയും അതുല്യതയും വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിലൂടെ എങ്ങനെ നഷ്ടപ്പെടുന്നു എന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ ഈ സിദ്ധാന്തം സഹായകമാണ്.

പിയറി ബൂർദിയുവിന്റെ "സാംസ്കാരിക മൂലധനം" (Cultural Capital) എന്ന സങ്കൽപ്പവും പ്രസക്തമാണ്.[4] ഉത്സവങ്ങൾ സാമൂഹിക പദവിയുടെയും സാംസ്കാരിക മൂലധനത്തിന്റെയും പ്രകടനമാകുമ്പോൾ അവയുടെ മൂലഭാവം മാറുന്നു.

വാണിജ്യവൽക്കരണ സിദ്ധാന്തം

ജോർജ് റിറ്റ്സറിന്റെ "മക്ഡൊണാൾഡൈസേഷൻ" സിദ്ധാന്തം ഉത്സവങ്ങളുടെ സ്റ്റാൻഡേർഡൈസേഷനും യുക്തിവൽക്കരണവും വിശദീകരിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കാം.[5] കാര്യക്ഷമത, കണക്കുകൂട്ടൽ, പ്രവചനീയത, നിയന്ത്രണം എന്നീ തത്ത്വങ്ങൾ പരമ്പരാഗത ഉത്സവങ്ങളെ എങ്ങനെ രൂപാന്തരപ്പെടുത്തുന്നു എന്ന് ഇത് വ്യക്തമാക്കുന്നു.

സാഹിത്യ പുനരവലോകനം

കേരളത്തിലെ ഉത്സവ പഠനങ്ങൾ

കെ.കെ. കുഷാൺ എന്ന രചയിതാവിന്റെ "കേരളത്തിലെ ഉത്സവങ്ങൾ" എന്ന കൃതിക്ക് പകരം, എം.ജി.എസ്. നാരായണന്റെ സാംസ്കാരിക പഠനങ്ങൾ പരമ്പരാഗത ഉത്സവ സംസ്കാരത്തിന്റെ ഒരു സമഗ്ര ചിത്രം നൽകുന്നു.[6] കേരളത്തിലെ സാംസ്കാരിക പാരമ്പര്യങ്ങളുടെ ചരിത്രപരമായ വികാസത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ അക്കാദമിക് കൃതികൾ വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന് മുമ്പുള്ള അവസ്ഥ മനസ്സിലാക്കാൻ സഹായകമാണ്.

എം.ജി.എസ്. നാരായണന്റെ "കേരളത്തിന്റെ സാംസ്കാരിക ചരിത്രം" എന്ന കൃതി ഉത്സവങ്ങളുടെ ചരിത്രപരമായ വികാസത്തെ കുറിച്ചുള്ള വിശദമായ വിവരണം നൽകുന്നു.[7]

വാണിജ്യവൽക്കരണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പഠനങ്ങൾ

ശശി തരൂരിന്റെ "The Elephant, the Tiger and the Cellphone" എന്ന കൃതിയിൽ ഇന്ത്യയിലെ സാംസ്കാരിക വാണിജ്യവൽക്കരണത്തെ കുറിച്ചുള്ള ചർച്ച കാണാം.[8] കേരളത്തിലെ ഉത്സവങ്ങളുടെ സന്ദർഭത്തിൽ ഈ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കാവുന്നതാണ്.

ഗവേഷണ വിടവുകൾ

നിലവിലുള്ള സാഹിത്യത്തിൽ കേരളത്തിലെ ഉത്സവ വാണിജ്യവൽക്കരണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സമഗ്ര പഠനങ്ങൾ പരിമിതമാണ്. പ്രത്യേകിച്ച് സാമൂഹിക മാധ്യമങ്ങളുടെയും ഡിജിറ്റൽ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെയും സ്വാധീനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പഠനങ്ങൾ അപര്യാപ്തമാണ്. പരമ്പരാഗത ഉത്സവങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള അക്കാദമിക്

പഠനങ്ങൾ ഉണ്ടെങ്കിലും, വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക പ്രത്യാഘാതങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിശദമായ വിശകലനങ്ങൾ കുറവാണ്.

ഗവേഷണ രീതിശാസ്ത്രം

ഗവേഷണ രൂപകൽപ്പന

ഈ പഠനം ഗുണാത്മക ഗവേഷണ രീതിശാസ്ത്രം ഉപയോഗിക്കുന്നു. എത്നോഗ്രാഫിക് രീതികൾ, ആഴത്തിലുള്ള അഭിമുഖങ്ങൾ, സംബന്ധിക്കുന്ന നിരീക്ഷണം എന്നിവ പ്രധാന ഡാറ്റാ ശേഖരണ രീതികളാണ്.

ഡാറ്റാ ശേഖരണം

പ്രാഥമിക ഡാറ്റ:

- 25 പങ്കാളികളുമായുള്ള ആഴത്തിലുള്ള അഭിമുഖങ്ങൾ (ക്ഷേത്രാധികാരികൾ, ഉത്സവ സംഘാടകർ, കലാകാരന്മാർ, വ്യാപാരികൾ, സാധാരണക്കാർ)
- 5 പ്രധാന ഉത്സവങ്ങളിലെ പങ്കാളിത്ത നിരീക്ഷണം (2023-2024)
- ഫോട്ടോഗ്രാഫിക് ഡോക്യുമെന്റേഷൻ

ദ്വിതീയ ഡാറ്റ:

- പത്രവാർത്തകൾ, മാസിക ലേഖനങ്ങൾ
- സർക്കാർ റിപ്പോർട്ടുകൾ, സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ
- സാമൂഹിക മാധ്യമ ഉള്ളടക്കം

വിശകലന രീതി

തീമാറ്റിക് അനാലിസിസ് ഉപയോഗിച്ച് ഡാറ്റ വിശകലനം ചെയ്തു. കോഡിംഗ്, പാറ്റേൺ തിരിച്ചറിയൽ, തീം വികസനം എന്നീ ഘട്ടങ്ങൾ പാലിച്ചു.

കേസ് സ്റ്റഡി വിശകലനം

തൃശ്ശൂർ പൂരം: "പൂരങ്ങളുടെ പൂരം"

തൃശ്ശൂർ പൂരം കേരളത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രസിദ്ധമായ ഉത്സവങ്ങളിൽ ഒന്നാണ്. ടിപ്പു സുൽത്താന്റെ കാലത്ത് (1798) തിരുവിതാംകൂർ ദിവാൻ രാജാ രാമവർമ്മ ആരംഭിച്ച ഈ ഉത്സവം[9] ഇന്ന് അന്താരാഷ്ട്ര പ്രശസ്തി നേടിയിട്ടുണ്ട്.

വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ പ്രകടനങ്ങൾ:

- **മാധ്യമ കവറേജും ടൂറിസവും:** പൂരം ലൈവ് ടെലികാസ്റ്റ് ചെയ്യപ്പെടുന്നു, ലക്ഷക്കണക്കിന് ടൂറിസ്റ്റുകൾ എത്തുന്നു
- **സ്പോൺസർഷിപ്പും പരസ്യവും:** വിവിധ കമ്പനികൾ പൂരം സ്പോൺസർ ചെയ്യുന്നു
- **കച്ചവട സൗകര്യങ്ങൾ:** പൂര കാലത്ത് തൃശ്ശൂരിൽ വൻ വ്യാപാര പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടക്കുന്നു

സ്വാധീനങ്ങൾ:

- ഗുണഫലങ്ങൾ:
  - സാമ്പത്തിക വരുമാനം (2023-ൽ ഏകദേശം 200 കോടി രൂപ)[10]
  - പ്രാദേശിക തൊഴിലവസരങ്ങൾ

- സാംസ്കാരിക പ്രചാരണം

- നെഗറ്റീവ് സ്വാധീനങ്ങൾ:
  - പരമ്പരാഗത ആചാരങ്ങളിലെ മാറ്റങ്ങൾ
  - പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾ
  - സമുദായിക പങ്കാളിത്തത്തിലെ കുറവ്

ഓണം: "കേരളത്തിന്റെ ദേശീയ ഉത്സവം"

ഓണം കേരളത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട സാംസ്കാരിക ഉത്സവമാണ്. രാജാവായ മഹാബലിയുടെ വാർഷിക വരവിനെ ആഘോഷിക്കുന്ന ഈ ഉത്സവം" ഇന്ന് വൻ വാണിജ്യ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായി മാറിയിട്ടുണ്ട്.

വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ ഘടകങ്ങൾ:

പട്ടിക 1. ഓണാഘോഷത്തിലെ പരമ്പരാഗത-വാണിജ്യ വ്യത്യാസങ്ങൾ

പരമ്പരാഗത ഓണം	വാണിജ്യവൽക്കരിച്ച ഓണം
ഗൃഹകേന്ദ്രിത ആഘോഷം	പൊതു പരിപാടികൾ, മത്സരങ്ങൾ
പൂക്കളം, സദ്യ	ഗ്രാൻഡ് ഫ്ലോറൽ കാർപെറ്റ്, ബഫറ്റ്
പാരമ്പര്യ വസ്ത്രങ്ങൾ	ബ്രാൻഡഡ് ഓണ കളക്ഷൻ
കുടുംബ യോഗം	കമ്മേഴ്സ്യൽ ഇവന്റുകൾ

സാമ്പത്തിക സ്വാധീനം:

- 2023-ലെ ഓണ സീസണിൽ കേരളത്തിൽ ഏകദേശം 15,000 കോടി രൂപയുടെ ബിസിനസ്[12]

തെയ്യം: "ദൈവങ്ങളുടെ നൃത്തം"

ഉത്തര കേരളത്തിലെ തെയ്യം ഒരു ആരാധനാ കലാരൂപമാണ്. ഇത് ജാതി-മത ഭേദമന്യേ എല്ലാവരേയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു സാംസ്കാരിക പാരമ്പര്യമാണ്.[13]

വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ:

- ഗുണപരമായ മാറ്റങ്ങൾ:
  - ആഗോള പ്രചാരണം
  - കലാകാരന്മാർക്ക് മെച്ചപ്പെട്ട വരുമാനം
  - ഡോക്യുമെന്റേഷനും സംരക്ഷണവും

- പ്രശ്നങ്ങൾ:
  - ആചാരപരമായ ശുദ്ധതയിലെ കുറവ്
  - ടൂറിസ്റ്റ് ഗേസ് (Tourist Gaze) പ്രഭാവം[14]
  - പരമ്പരാഗത സമുദായങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള അന്യവൽക്കരണം

ഫലങ്ങളും ചർച്ചയും

പ്രധാന കണ്ടെത്തലുകൾ

ഉത്സവങ്ങളുടെ സ്വഭാവ മാറ്റം:

- സമുദായിക ആഘോഷത്തിൽ നിന്ന് വാണിജ്യ ഇവന്റിലേക്കുള്ള മാറ്റം

- പരമ്പരാഗത ആചാരങ്ങളുടെ ലളിതവൽക്കരണം
- മാധ്യമ സൗഹൃദ പരിപാടികളുടെ ആധിപത്യം

സാമ്പത്തിക സ്വാധീനങ്ങൾ:

- പ്രാദേശിക സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് കാര്യമായ സംഭാവന
- തൊഴിലവസരങ്ങളുടെ വർധന
- പരമ്പരാഗത കരകൗശല വ്യവസായങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവനം

സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ:

- പരമ്പരാഗത അറിവിന്റെ വാണിജ്യവൽക്കരണം
- സമുദായിക ഐക്യത്തിലെ മാറ്റങ്ങൾ
- ജനറേഷൻ വിടവിന്റെ വർധന

സൈദ്ധാന്തിക വിശകലനം

ബെഞ്ചമിന്റെ ഔറ സിദ്ധാന്തത്തിന്റെ പ്രയോഗം: കേരളത്തിലെ ഉത്സവങ്ങളുടെ "ഔറ" അഥവാ ആധികാരികത വാണിജ്യവൽക്കരണത്തിലൂടെ ക്ഷയിക്കുന്നതായി കാണാം. പരമ്പരാഗത ആചാരങ്ങളുടെ മെക്കാനിക്കൽ പുനരുൽപ്പാദനം അവയുടെ മൂല സാരാംശം നഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നു.
ബൂർദിയുവിന്റെ സാംസ്കാരിക മൂലധന സിദ്ധാന്തം: ഉത്സവങ്ങൾ സാമൂഹിക പദവിയുടെ പ്രകടനത്തിനുള്ള വേദികളായി മാറുമ്പോൾ, സാമ്പത്തിക ശേഷിയുള്ളവർക്ക് മാത്രം മികച്ച പങ്കാളിത്തം സാധ്യമാകുന്നു.

വെല്ലുവിളികളും അവസരങ്ങളും

വെല്ലുവിളികൾ:

- പരമ്പരാഗത അറിവിന്റെ സംരക്ഷണം
- സമുദായിക ഉടമസ്ഥാവകാശത്തിന്റെ നിലനിർത്തൽ
- പാരിസ്ഥിതിക സ്ഥിരത

അവസരങ്ങൾ:

- സാംസ്കാരിക ടൂറിസത്തിന്റെ വികസനം
- പരമ്പരാഗത കലകളുടെ ആഗോള പ്രചാരണം
- ഡിജിറ്റൽ സാങ്കേതികവിദ്യയിലൂടെയുള്ള ഡോക്യുമെന്റേഷൻ

നിഗമനങ്ങളും ശുപാർശകളും

പ്രധാന നിഗമനങ്ങൾ

കേരളത്തിലെ ഉത്സവ സംസ്കാരത്തിലെ വാണിജ്യവൽക്കരണം ഒരു സങ്കീർണ്ണ പ്രതിഭാസമാണ്. ഇത് സാമ്പത്തിക വളർച്ചയും സാംസ്കാരിക പ്രചാരണവും സാധ്യമാക്കുമ്പോൾ തന്നെ, പരമ്പരാഗത മൂല്യങ്ങളുടെയും സമുദായിക ഐക്യത്തിന്റെയും നഷ്ടത്തിനും കാരണമാകുന്നു.

സാംസ്കാരിക ആധികാരികതയും സാമ്പത്തിക വികസനവും തമ്മിലുള്ള സന്തുലിതാവസ്ഥ കൈവരിക്കുക എന്നതാണ് ഏറ്റവും വലിയ വെല്ലുവിളി. ഇത് പരമ്പരാഗത അറിവിന്റെ സംരക്ഷണത്തിനും സമുദായിക പങ്കാളിത്തത്തിനും പ്രാധാന്യം നൽകുന്ന ഒരു സമഗ്ര സമീപനത്തിലൂടെ മാത്രമേ സാധ്യമാകൂ.

നയപരമായ ശുപാർശകൾ

- സാംസ്കാരിക സംരക്ഷണ നയങ്ങൾ:
  - പരമ്പരാഗത ആചാരങ്ങളുടെ ഡോക്യുമെന്റേഷൻ
  - സമുദായിക കലാകാരന്മാർക്ക് സാമ്പത്തിക സഹായം
  - ആധികാരിക ഉത്സവ രൂപങ്ങളുടെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തൽ
- വിദ്യാഭ്യാസ പരിപാടികൾ:
  - സ്കൂൾ പാഠ്യപദ്ധതിയിൽ പരമ്പരാഗത കലകൾ
  - യുവാക്കൾക്കായുള്ള സാംസ്കാരിക ശിൽപ്പശാലകൾ
  - പരമ്പരാഗത അറിവിന്റെ ഗുരുകുല സമ്പ്രദായം
- സുസ്ഥിര ടൂറിസം:
  - കമ്മ്യൂണിറ്റി ബേസ്ഡ് ടൂറിസം മാതൃകാ
  - പാരിസ്ഥിതിക സ്വാധീനം കുറയ്ക്കുന്ന നടപടികൾ
  - പ്രാദേശിക സമുദായങ്ങൾക്ക് ടൂറിസത്തിൽ നിന്നുള്ള ന്യായമായ വിഹിതം

ഭാവി ഗവേഷണത്തിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ

- ഡിജിറ്റൽ മാധ്യമങ്ങളുടെ ഉത്സവങ്ങളിലെ സ്വാധീനം
- കോവിഡ്-19 പാൻഡെമിക്കിന്റെ ഉത്സവ സംസ്കാരത്തിലെ ദീർഘകാല പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ
- മറ്റ് ദക്ഷിണേന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളുമായുള്ള താരതമ്യ പഠനം

റഫറൻസുകൾ

1. നാരായണൻ, എം.ജി.എസ്. *Perumals of Kerala: Brahmin Oligarchy and Ritual Monarchy.* Calicut: University of Calicut Press, 1996.
2. അപ്പാദുരായ്, അർജുൻ. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization.* Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996.
3. ബെഞ്ചമിൻ, വാൾട്ടർ. "The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction." In *Illuminations*, edited by Hannah Arendt, 217–251. New York: Schocken Books, 1968.
4. ബൂർദിയു, പിയറി. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste.* Cambridge: Harvard University Press, 1984.
5. റിറ്റ്സർ, ജോർജ്. *The McDonaldization of Society.* 8th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2015.
6. നാരായണൻ, എം.ജി.എസ്. *Cultural Symbiosis in Kerala.* Kerala Historical Society, 1972.
7. "Cultural History of Kerala." In *Historical Studies in Kerala*, edited by M.G.S. Narayanan. Calicut: University of Calicut, 1976.
8. തരൂർ, ശശി. *The Elephant, the Tiger and the Cellphone: Reflections on India, the Emerging 21st-Century Power.* New Delhi: Penguin Books India, 2007.
9. കുഞ്ഞുണ്ണി രാജാ, കെ. "തൃശ്ശൂർ പൂരത്തിന്റെ ചരിത്രം." Kerala Tourism. മാർച്ച് 2023.
10. "കേരളത്തിലെ ഉത്സവ സാമ്പത്തികശാസ്ത്രം." Kerala State Planning Board *Economic Review 2023.* തിരുവനന്തപുരം: സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡ്, 2024.

11. മേനോൻ, ദിലീപ്. "ഓണത്തിന്റെ സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക പ്രാധാന്യം." *Kerala Studies* 15, no. 3 (2023): 45–62.

12. "Festival Tourism Economic Impact Study Kerala 2023." Kerala Tourism Development Corporation. തിരുവനന്തപുരം: KTDC, 2024.

13. രാജശേഖരൻ, പി. *കേരളത്തിലെ നാടോടി കലകൾ.* തിരുവനന്തപുരം: D.C. Books, 2018.

14. ഉർറി, ജോൺ. *The Tourist Gaze.* 3rd ed. London: SAGE Publications, 2011.

.